

**ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ОЗИМИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
КУЛЬТУР В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Ільченко О.В. ст. викл. кафедри економіки Сумського НАУ

Економічна ефективність виробництва продукції сільського господарства в сучасних умовах господарювання залежить від впливу цінового співвідношення вартості одержаної продукції і задіяних елементів виробничих витрат. За 2014-2015 роки темпи зростання цін на матеріальні і енергетичні ресурси підвищилися у 2,7 рази пропорційно девальвації гривні, а зростання ціни на зерно відбулося тільки у 1,5-1,7 рази. Це відчутно вплинуло на послаблення економічної стійкості агровиробників. При цьому ще й відбувається коливання ринкових цін на рослинницьку продукцію, як правило в сторону зменшення, в період закінчення збирання урожаю. Зниження ціни на зерно в серпні-жовтні тісно пов'язане із дією закону вартості та перевищенням пропозиції над попитом. Але, крім намагання сільгоспвиробників прискорити реалізацію продукції і зменшити затрати на її зберігання, є також і потреба коштів для проведення технологічних операцій вирощування сільськогосподарських культур уже в осінній період.

В дослідженні основна увага зосереджувалася на визначенні економічних порогів виробництва (ціна продукції дорівнює її собівартості), структурі собівартості та питомій вазі витрат для проведення технологічних операцій вирощування озимої пшениці і озимого ріпаку у 2015 році під урожай 2016 року (табл. 1-2).

Таблиця 1

Планова собівартість виробництва зерна озимої пшениці 2016 року

Найменування	Обсяг	грн./ од.	Вартість (витрати), грн.			в т.ч. осінній комплекс робіт 2015 р.		
			На 100 га	На 1 га	Структура, %	На 1 га, грн.	Структура, %	Питома вага до елемента витрат, %
Змінні витрати								
Оплата праці - всього	×	×	43905,97	439,06	3,94	119,71	2,5	27,3
<i>в т.ч. -тарифний фонд</i>	×	×	25714,64	257,15	2,30	70,11	1,4	27,3
<i>-акордний фонд</i>	25%	×	32143,30	321,43	2,88	17,53	0,4	5,5
<i>-класність</i>	7,8%	×	2507,18	25,07	0,22	6,84	0,1	27,3
<i>-стаж роботи</i>	17%	×	5890,58	58,91	0,53	16,06	0,3	27,3
<i>-відпускні</i>	8,3%	×	3364,91	33,65	0,30	9,17	0,2	27,3
Відр. на соціальні заходи	37,19%	×	16328,63	163,29	1,46	44,52	0,9	27,3
Насіння - всього	25	×	80600,00	806,00	7,22	806,00	16,7	100,0
<i>в т.ч.: - власного виробництва</i>	20	2780	55600,00	556,00	4,98	556,00	11,5	100,0
<i>- покупне (еліта)</i>	5	5000	25000,00	250,00	2,24	250,00	5,2	100,0
Добрива - всього	30	×	270750,00	2707,50	24,27	1582,50	32,7	58,4
<i>з них: -нітроамофоска (16:16:16)</i>	15	10550	158250,00	1582,50	14,18	1582,50	32,7	100,0
<i>-КАС</i>	15	7500	112500,00	1125,00	10,08	-	-	-
Засоби захисту рослин - всього	×	×	107347,78	1073,48	9,62	222,06	4,6	20,7
<i>в т.ч.: - гербіцид Гроділ Максї</i>	10	1476,23	14762,30	147,62	1,32	-	-	-
<i>фунгіцид Фалькон 46% к.е.</i>	60	784,71	47082,52	470,83	4,22	-	-	-
<i>фунгіцид Фитал</i>	150	253,35	38001,75	380,02	3,41	-	-	-
<i>інсектицид Нурел Д 55% к.е.</i>	75	310,62	23296,73	232,97	2,09	-	-	-
<i>протруйник Прем'єр Голд</i>	37,5	352,48	13218,00	132,18	1,18	132,18	2,7	100,0
<i>Роденфос</i>	150	59,92	8988,24	89,88	0,81	89,88	1,9	100,0
Пально-мастильні матеріали	6574	21,51	141406,74	1414,07	12,67	606,58	12,5	42,9
Запасні частини і ремонтні	×	×	163244,00	1632,44	14,63	664,57	13,7	40,7
Роботи і послуги - всього	×	×	27305,40	273,05	2,45	69,48	1,4	25,4
<i>з них: - перевезення вантажів</i>	11200	2,04	22848,00	228,48	2,05	65,28	1,3	28,6
<i>- електропостачання</i>	4692	0,95	4457,40	44,57	0,40	4,20	0,1	9,4
Змінні витрати - всього	×	×	850888,53	8508,89	76,27	4115,42	85,0	48,4
Постійні витрати								
Амортизація			153478	1534,78	13,76	629,26	13,0	41,0
Загальногосподарські витрати			15514	155,14	1,39	41,89	0,9	27,0
Єдиний податок 4 групи (ФСП)			13087	130,87	1,17	39,26	0,8	30,0
Оренда землі			77356,97	773,57	6,93	-	-	-
Інші витрати			5337	53,37	0,48	14,41	0,3	27,0
Всього постійних витрат			264772,97	2647,73	23,73	724,82	15,0	27,4
Разом витрат			1115661,50	11156,61	100,00	4840,23	100,0	43,4
Поріг виробництва (урожайність 5 т/га)			грн./т	2231,32	×	×	×	×

Виробничі витрати на виробництво зерна озимої пшениці в умовах повного ресурсного забезпечення під урожайність не менше ніж 50 ц/га зросли в сучасний період до 11,2 тис. грн./га. В структурі собівартості найбільшу питому вагу складають добрива, запасні частини і ремонтні матеріали, амортизація і паливе та мастила, відповідно 24,3; 14,6; 13,8 та 12,7%.

При вирощуванні озимого ріпаку із використанням сучасної технології та зарубіжних гібридів виробничі витрати складатимуть не менше ніж 15,2 тис. грн./га (табл..2)

Таблиця 2

Планова собівартість виробництва насіння озимого ріпаку 2016 року

Найменування	Од. виміру	Норматив на 1 га	Вартість од. ресурсу, грн.	Виробничі витрати		в т.ч. осінній комплекс робіт		
				На 1 га, грн.	Структура, %	На 1 га, грн.	Структура, %	Питома вага до елемента витрат, %
Затрати робочого часу (заробітна плата)	люд.-год	12,1	25,80	312,17	2,0	87,74	1,0	28,1
Відрахування на соціальні заходи	грн.	37,19%	×	116,10	0,8	32,6	0,4	28,1
Посівний матеріал	п.од./га	0,36	4970	1789,19	11,7	1789,2	20,4	100,0
Добрива - всього	кг/га	500	×	4620,00	30,3	3120,0	35,6	67,5
в т.ч.: - діаміфоска (10:26:26)	кг/га	200	12900	2580,00	16,9	2580,0	29,4	100,0
- сульфат амонію (N 21+S)	кг/га	100	5400	540,00	3,5	540,0	6,2	100,0
- КАС-32	кг/га	200	7500,0	1500,00	9,8	-	-	-
Засоби захисту рослин	л/га	×	×	2585,72	17,0	1686,4	19,2	65,2
в т.ч.: -гербіцид Галера Супер	л/га	0,3	2028,52	608,56	4,0	608,6	6,9	100,0
-гербіцид Фюзілад Форте	л/га	1,0	450,29	450,29	3,0	450,3	5,1	100,0
-фунгіцид Карамба	л/га	1,25	502,06	627,58	4,1	627,6	7,2	100,0
-фунгіцид Фитал	кг/га	2,0	253,35	506,69	3,3	-	-	-
-інсектицид Біскайя	л/га	0,4	782,51	313,00	2,1	-	-	-
-сірчаноокислий магній	кг/га	5,0	9,12	45,60	0,3	-	-	-
-моно бор	л/га	1,0	34,00	34,00	0,2	-	-	-
Паливно-мастильні матеріали	л/га	54,87	21,51	1180,25	7,7	475,23	5,4	40,3
Транспортування	т.-км.	118,4	2,04	241,54	1,6	164,20	1,9	68,0
Запасні частини і ремонтні матеріали	грн./га	×	×	1185,16	7,8	477,62	5,4	40,3
Амортизація	грн./га	×	×	1877,43	12,3	794,20	9,0	42,3
Загальновиробничі витрати	грн./га	×	×	211,34	1,4	57,10	0,7	27,0
Єдиний податок 4 групи (ФСП)	грн./га	0,45%	×	130,87	0,9	32,26	0,4	24,7
Плата за оренду землі	грн./га	3%	×	773,57	5,1	-	-	-
Інші витрати	грн./га	×	×	219,28	1,4	59,21	0,7	27,0
Всього виробничих витрат	грн./га	×	×	15242,62	100,0	8775,80	100,0	57,6
Поріг виробництва (урожайність 3,5 т/га)	грн./т	×	×	4355,03	×	×	×	×

В структурі собівартості виробництва насіння озимого ріпаку найбільша питома вага припадає на добрива, засоби захисту, амортизацію і посівний матеріал, відповідно 30,3; 17,0; 12,3 та 11,7%.

Пороги виробництва складають: зерна озимої пшениці – 2231 грн./т, насіння ріпаку – 4355 грн./т.

В осінній період витрати на підготовку ґрунту, удобрення, посів та доглядом за посівами озимої пшениці складають 4840 грн./га (43,4 % загальних витрат), а при вирощуванні озимого ріпаку – 8775 грн./га (57,6%).

Також, під час проведеного дослідження виявлена тенденція зменшення питомої ваги оплати праці в структурі собівартості до 2-3,9%, яка є навіть нижча, ніж орендна плата за землю.

Таким чином, приходимо до загального висновку про необхідність формування паритетності цінового механізму між усіма галузями сільського господарства та матеріально-технічного забезпечення, укріплення економіки аграрних виробників і підвищення оплати праці працівників з метою кращої матеріальної зацікавленості в кінцевих результатах.